

Lärarytbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

Lek och rörelse

Om attityder kring lek och rörelse i skolan

Handledare:
Pella Sahlin

Författare:
Pernilla Eklund
Catrin Enocsdotter

Lek och rörelse

Om attityder kring lek och rörelse i skolan

Abstract

Syftet med arbete är att undersöka vilka attityder pedagoger och barn har till barns lek och rörelse. Med hjälp av enkätundersökningarna och observationerna kom vi fram till att barn generellt tycker om att leka och röra på sig. Litteraturens syn på pojkar och flickors lek stämde dock inte alltid överens med vad vi såg på vår verksamhets förlagda utbildning (VFU). Vi vill även se hur barn vill ha det när de leker. Om de vill leka ensam eller flera tillsammans, bestämma själva vad de ska leka eller om de vill att någon ska bestämma vad de ska leka mm. Intervjuerna gjordes med sju olika pedagoger.

Sökord: Lek, rörelse, genusperspektiv, skola

”Barnen är som plantor som under himlens och trädgårdsmästarens (pedagogens) beskydd ska utvesklas [!] på bästa sätt. Likasom blomman i trädgården ska de växa och frodas på ett naturligt sätt”

(www.sagtorp.nacka.se)

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund.....	5
1:2 Syfte och frågeställning	5
1:3 Metod.....	5
2. Teori	7
2.1 Lek och rörelse.....	7
2.1.1 Definition av begreppen lek och rörelse	7
2.1.2 Lekens historia och bakgrund.....	8
2.1.3 Varför leker barn?.....	9
2.1.4 Lekens betydelse för barn.....	10
2.1.5 Olika typer av lekar.....	11
2.1.6 Flickors och pojkars lek.....	12
2.2 Rörelse som fysisk aktivitet.....	14
2.2.1 Den Fysiska aktivitetens betydelse för barn	15
2.2.2 Vad säger styrdokumenterna om lek och fysisk aktivitet	15
2.2.3 Den organiserade fysiska aktiviteten i skolan	16
3. Empiridel	18
3.1 Inledning.....	18
3.2 Resultat av undersökningarna.....	19
3.2.1 Observationer.....	19
3.2.2 Enkätundersökningarna.....	20
3.2.3 Intervjuer.....	20
3.3 Enkätssammanställning.....	22
3.3.1 Diagram 1 Enkätssvar lek, sammanlagt pojkar och flickor.....	24
3.3.2 Diagram 2 Enkätssvar rörelse, sammanlagt flickor och pojkar	25
3.4 Analys.....	26
4. Diskussion	27
Källförteckning.....	30
Bilagor	

1. Inledning och bakgrund

Leken och rörelsen har förändrats genom århundradena. Förr var leken tydligt relaterad till fester och olika karnevaler och något som de flesta deltog i. Dagens syn på leken och rörelsen är mer fri, och ses mer som en angelägenhet för barn och används idag på olika sätt även i skolundervisningen. Läroplanerna (Lpo 94, Lpfö 98) och andra styrdokument betonar leken och rörelsens betydelse för lärandet.

Med bakgrunden mot våra respektive läroplaner; Lek- utveckling- lärande och Fritid och skola i ett helhetsperspektiv, har vi valt att fokusera på begreppet lek och rörelse som gemensam nämnare. Utifrån forskning som betonar betydelsen av lek och rörelse vill vi undersöka om detta har fått genomslagskraft i attityden hos barn och pedagoger.

1:2 Syfte och frågeställning

Med vårt arbete vill vi undersöka vilka attityder barn och pedagoger har till barns lek och rörelse. Alla barn tycker olika och vill ha det på olika sätt när de leker. Med hjälp av enkätundersökningar vill vi se hur de barnen som svarar på enkäten vill ha det när de leker. Bland många blivande pedagoger finns en bild av att flickor leker med dockor och pojkar leker med bilar. Detta är en fråga som vi vill undersöka närmare genom att se om denna uppfattning stämmer överens med det som sker ute i verkligheten. Med hjälp av enkäter, observationer och intervjuer undersöks, utöver genusperspektivet, också vilka attityder barn och pedagoger har till lek och rörelse i praktiken.

I litteraturdelen redovisas olika teorier om synen på lek och rörelse för barn samt något om det historiska perspektivet på lek och rörelse för att se hur dessa har förändrats genom tiderna. I arbetet har vi valt att inrikta oss på barn i åldrarna sex-åtta år, eftersom det är den åldersgruppen vi troligen kommer att arbeta med.

1:3 Metod

Genom att göra två enkätundersökningar med eleverna på vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) vill vi se vilka attityder barn har till lek

och rörelse. Enkäterna är utformade så att eleverna garanteras anonymitet och på ett sådant sätt att de ska vara enkla att förstå för barn i den aktuella åldern, sex-åtta år. På enkäterna skrevs F för flickor och P för pojkar för att se om det var någon skillnad på flickor och pojkars svar eftersom vi också ville se resultaten ur ett genusperspektiv. Vi valde att vara närvarande när eleverna gjorde enkäterna så att vi kunde assistera om det fanns frågor från eleverna. I boken *Forskningsmetodikens grunder* (Davidsson & Patel, 2003) skriver författarna att man bör utforma enkäterna efter ålder och att man ska kunna garantera anonymitet för dem som svarar på dem. För att kunna jämföra elevernas attityder med pedagogernas gjordes sju olika intervjuer kring attityder till lek och rörelse.

2. Teori

I följande avsnitt har vi valt att försöka definiera vad begreppet lek betytt i olika sammanhang för att kunna se hur attityderna till lekens betydelse har förändrats. Lekens historia och bakgrund beskriv också kortfattat, vad människorna lekte förr och vilken synen på lek var då. Vidare redogörs för teorier kring pojkar och flickors lek (Knutsdotter Olofsson, 2001), och om hur pojkar resp. flickor vill ha det när de leker om de vill vara två och två eller flera (Lindqvist, 1996). Man kan också läsa om olika typer av lekar samt något om varför barn leker och om det är viktigt för deras utveckling och lärande.

2.1 Lek och rörelse

2.1.1 Definition av begreppen lek och rörelse

För att tydliggöra betydelsen av begreppet lek och rörelse har vi valt att definiera detta utifrån en del av den litteratur som ingått i utbildningarna där lek och rörelse har funnits med som begrepp. Det som kännetecknar leken är att den är genuin, den skapas här och nu. I *Lekens möjligheter* (1996) beskriver Lindqvist hur Vygotskij ser på lekens betydelse, som en skapande verksamhet som innehåller ett kreativt pedagogiskt förhållningssätt. Vidare anser Vygotskij att leken är den viktigaste formen för att barn ska kunna utveckla ett medvetande om världen.

Piaget uttrycker istället tankar om att lek inte har någon avgörande i barnens tankeutveckling utan leken är endast ett sätt att bekräfta det egocentriska tänkandet (Lindqvist 1996). Enligt Hangaard & Rasmussen (1993) beskrivs leken som ett ambivalent fenomen och med detta menas att den ändrar utseende och form hela tiden. ”En människan som är ambivalent i sitt beteende går inte att få grepp om utan byter ansikte från den ena dagen till den andra” (a.a.:41).

Piagets och Vygotskijs tankar skiljer sig åt när det gäller leken som en del av barnens utveckling. Vygotskij menar att leken är något som främjar barns utveckling och att den är en av de viktigaste delarna för barns utveckling. Piaget däremot anser att leken enbart är ett sätt för barn att lära sig att tänka egocentriskt.

2.1.2 Lekens historia och bakgrund

Under århundradena har inställningen till leken förändrats och först i början av 1900-talet börjar lekens betydelse bli föremål för forskning. Johan Huizinga (1872-1945) myntade begreppet *homo ludens* som betyder den lekande människan. Enligt honom är leken något som finns hos människans naturliga grund som gör att vi skiljer oss från de andra djurarterna. Huizinga menar att leken är en stor del av människans utveckling. I leken finns en stor del av imitation av verkligheten och de elementära grundkrafterna som kamp, tur, imitation och förvirring (Hangaard Rasmussen, 1993).

Historiskt sett har leken inte haft något större värde jämfört med traditionellt arbete. Under antiken uppfattade människor att leken inte hade någon större betydelse som något annat än förströelse för stunden. Att leken inte är någon väg till sann kunskap menade även Platon, vars tankar om lek refereras i *Den vilda leken* (Hangaard Rasmussen, 1993:19). Under medeltiden blev det mer accepterat att man lekte och det förekom ofta att man lekte både vuxna och barn tillsammans på fester och karnevaler. Bland allmogen hade man lekar som gick ut på att förlöjliga sina motparter. Böndernas lekar kunde vara att spela kula, fotboll eller blindbock. Det fanns redan då olika uppfattningar om ”bra” och ”dåliga” lekar. Adeln och prästerskapet ansåg att vissa lekar som var stökiga, larmande och skrattretande borde förbjudas. Adels fester var mer inriktade på olika spel som hade militärisk utformning som t.ex. riddare som kämpade mot varandra med svärd och lansar (Hangaard Rasmussen, 1993: 10).

Under 1600-1700-talen blev synen på leken annorlunda p.g.a. att industrisamhället växte fram och människorna var tvungna att ta mer ansvar och arbetet blev viktigare. Detta gjorde att leken trängdes undan och leken hade inte något större värde om den inte utvecklade människans arbetsförmåga. I den protestantiska etiken har det av tradition varit så att arbetet är överst på skalan och längst ner finns leken.

Friedrich Fröbel (1782-1852) var den man som grundade den första *Kindergarten* i Tyskland. Kindergarten är en förebild för dagens förskolor och många av

Frøbels grundtankar är fortfarande aktuella idag. Frøbels tankar om lekens betydelse är att barn övar sig både fysiskt och psykiskt för framtiden. Han ansåg också att rim och rörelselekar är viktiga delar i barns utveckling. Dagens läroplaner utgår från flera av Frøbels tankar genom att fokusera på leken, forskningen, nyfikenheten och lusten att lära sig

Lek kan vara ett välkommet inslag i vardagen för att få möjlighet att koppla av från arbetet. Kyrkans syn på leken, som mindre ”nyttig”, har inte längre så stor betydelse i ett allt mer sekulariserat samhälle. Förr var det långa arbetsdagar och ingen semester för de vuxna vilket gjorde att de inte hade så mycket tid för lek, varken med barnen eller med andra vuxna. Idag har detta ändrats så att vi har mer fritid som vi kan ägna åt lek och spel (Hangaard & Rasmussen, 1993).

I *Lek för livet* skriver Knutsdotter Olofsson (2001) att leken skall vara frivillig, spontan och oberoende av någon form av belöning. Detta gör att leken tydligt skiljer sig från traditionellt arbete. Leken gör att barn kan ge uttryck för sina inre känslor och minnen. Enligt Knutsdotter Olofsson är det viktigaste tecknet på lek dess ”som-om-karaktärer, lek är inte på riktigt det är på låtsas” (a.a.:20). Arbeta måste vi göra för att kunna försörja oss. Men för att få en balans mellan tvång och nöje är leken en viktig del för att vi ska må bra och kunna utföra vårt arbete. Leken är ett bra tidsfördriv, inte minst eftersom lek kan innebära olika saker för olika personer och behöver därmed inte betyda samma sak för vuxna som för barn. Varje människa, oavsett ålder, har ett lekbeteende som ligger inom henne. ”Alla barn föds med ett grobart frö av lek inom sig. Det ligger där inom barnet och väntar som en möjlighet att utvecklas. Hur detta frö ska komma att gro, beror på hur vi planterar det” (Öhman, 2000: 89). Hos vissa ligger det långt inne medan andra har lätt för att plocka fram det.

2.1.3 Varför leker barn?

I *Den vilda leken* (1993) skriver Hangaard Rasmussen att det egentligen inte finns någon direkt förklaring till varför barn leker men författarna redovisar några olika teorier om det. Hangaard Rasmussen menar att leken härstammar från barnens överskottsenergi eller deras behov av att röra på sig, och det är tack vare denna överskottsenergi som barn kommer på olika lekar. En annan teori som författaren

framför är att leken är en förberedelse för vuxenlivet och att lekarna gör att barnens socialiseringsprocess fortskrider normalt (a.a.). Författaren skriver även att leken är konfliktlösande. Barn kan t.ex. vara i konflikt med någon och då syns oftast detta i deras lek eftersom leken är barnens sätt att bearbeta det som de är med om. Leken utvecklar även barnens identitet, om barn leker t.ex. mamma-pappa-barn lär de sig hur man ska vara i dessa roller.

2.1.4 Lekens betydelse för barn

Leken är det bästa sättet för barn att lära sig och utvecklas inom olika områden, som t.ex. det sociala området, fantasin och kreativiteten (Fahrman, 1993). I leken kan de bearbeta de vardagliga händelserna och intrycken genom att t.ex. leka mamma-pappa-barn och läkarbesök. Med hjälp av leken kan barnen bearbeta olika händelser som har hänt i deras liv. Det kan vara så att en äldre anhörig har dött och att barnen då inte vill göra något som förknippas med den avlidne. Som vuxen måste man då prata med barnen och förklara vad som har hänt så barnen lättare kan bearbeta detta. Ofta tar barnen leken till hjälp att bearbeta sorgen, de kan t.ex. leka att en person dör men att han/hon blir levande igen. Det är viktigt att pedagogerna låter barnen leka ut sin sorg och att man inte försöker få dem att leka något annat. Barnens sorgearbete kan ta tid, det kan vara så att chocken kommer flera månader senare. ”Det är endast få barn som reagerar med gråt direkt vid ett dödsbud” (a.a.: 48).

Leken är viktig för att barnen ska kunna utveckla sin grov- och finmotorik. Vid lek tränar barnen sin grovmotorik genom att klättra, hoppa, kasta mm. Finmotoriken tränar de när de lägger pussel, trär halsband, spelar plockepinn mm. Barn i åldern fyra till nio har en stark motorisk inlärningsförmåga. För pedagogen är det av stor betydelse att förstå barns behov av lek och rörelse Om man är i idrottssalen är det bra om man tar fram olika material som ringar, plintar, studsmattor eller bollar som kan gagna barnens motorik (Bergström, 1998).

2.1.5 Olika typer av lekar

Rollekar

Lindqvist (1996) hävdar att leken är den viktigaste punkten för att barn ska kunna utveckla ett medvetande om omvärlden. Detta är ett sätt att betrakta lek men leken kan också vara en önskehandling. I leken kan barn få allting att hända och de får alltid bestämma själva hur de vill ha det och vad som ska hända. När barn leker återskapar de något som de varit med om eller något som ska hända eller något de vill ska hända. De ger liv åt sina tankar och känslor. Rollekar som barnen kan leka är t.ex. mamma-pappa-barn, läkare-patient och tjuv-polis.

I rollekar lär sig barn hur man ska bete sig med och mot andra. Rollerna i leken är oftast inga speciella personer utan en blandning av flera personer. Barnet kan skapa en person som de själva kan associera till och med en eller flera egenskaper som deras roll behöver just då, t.ex. förmågan att köra bil. Barn kan även bli en fantasiroll, som en flygande hjälte med övernaturlig styrka. De har kanske sett på något barnprogram och vill då återuppleva det som hände i barnprogrammet genom leken. Som fantasiroll kan barnen göra och bli vad som helst, oftast är det så att rollen förändras under lekens gång (Lindqvist, 1996).

Rollerna som barnen tar på sig är oftast sådana som finns i deras omgivning men det kan också vara något de sett på tv eller på bio. Barnen går helt in i sina roller, och det är inte ovanligt att barnen ändrar sina röster och nästan överdriver för att de ska vara någon annan i leken och inte sig själva. I leken finns det oftast en eller flera som styr leken.

Kännetecknande för barns lek kan också vara att barnen leker och plötsligt vill ett av barnen att något speciellt ska hända, kanske införliva ytterligare barn i leken, då stannar leken upp för en stund och barnet uttrycker en önskan om att ”nu kan väl detta hända”. Om de andra barnen går med på detta fortsätter leken och den nya idén är en del av leken (a.a.).

Regellekar

Regellekar är vanliga i sex-åtta års ålder. Regellekar kan vara kurragömma, hoppa hage, fotboll mm. Som vuxen måste man få barn att förstå att alla inte kan

reglerna från början och att de som kan reglerna måste ha tålamod med den som är ny. Man måste även som vuxen uppmuntra barnet, som provar en ny lek för första gången, att inte ge upp utan fortsätta prova och att han/hon så småningom kommer att kunna lära sig reglerna. Vissa barn har lätt att ge upp om de inte förstår vad man ska göra och om då de andra barnen som kan reglerna inte har tålamodet att förklara hela tiden är det lätt att barnet ger upp (Hangaard & Rasmussen, 1993).

2.1.6 Flickors och pojkars lek

Enligt Knutsdotter Olofsson (2001) så leker helst flickor två och två, när de blir fler så händer det ofta att de blir ovänner och att någon blir ledsen. När det gäller flickor är det så att de ofta sitter kring ett bord och ritar, leker med lera, syr eller lägger pussel. Om de inte sitter vid bordet kan man hitta dem i "dockvrån" där de leker familj. Flickor går ofta in i en roll som har en vårdande prägel som mamma, sjuksköterska eller läkare. De klär ofta ut sig för att bättre kunna träda in i rollerna. Flickor lär sig också genom lek hur de ska hantera olika vardagliga situationer som t.ex. handla, gå till läkare eller tandläkare. Det är ofta flickor som leker att de är lärare och det är ofta man ser flickor som vill assistera lärarna. Även Tallberg Broman (*Pedagogiskt arbete och kön*, 2002) skriver att flickor beskrivs som duktiga och flitiga och att de tar på sig rollen som "hjälpfröknar" och ordningsskapare vilket innebär att flickor är mer stillsamma och ansvarstagande. För flickor kan kvinnliga lärare fungera som förebilder, dominansen av kvinnlig personal för barn i lägre åldrar är uttalad. Flickorna vill oftast inte vara med pojkarna och leka p.g.a. deras häftiga tempo och støjiga lekar, men det finns säkert flickor som uppskattar dessa lekar också (Knutsdotter Olofsson, 2001).

Knutsdotter Olofsson (a.a.) anser vidare att pojkar ofta väljer att leka flera och då ofta lekar som innehåller fart och höga rop som tjuv och polis eller cowboy och indianer. Pojkar har även många bråklekar som de har hämtat från media som t.ex. gladiatorerna och fångarna på fortet, i dessa lekar gäller det att visa vem som är starkast. De använder också konstruktionsmaterial som exempelvis lego i större utsträckning än vad flickor gör. Till skillnad från flickorna är pojkarna väldigt

tävlingsinriktade och en del av leken går ut på att vinna över andra. När de leker rollspel så är de ofta poliser, brandmän eller busschaufförer. De tar på sig en manlig roll och försöker att få sin röst att låta så grov som möjligt. De vill gärna visa med olika roller i leken att de kan vara auktoritära eller aggressiva men också att de kan vara helt hjälplösa och behöver all hjälp de kan få. Redan när barnen är små sätts en könsspecifik lekindelning hos pojkar och flickor. Man ger flickorna dockor, teserviser och dockskåp medan pojkarna får bilar och tågbanor. Det kan vara svårt att få pojkarna att leka i dockrummet och att få flickorna att leka med bilbanan p.g.a. denna indelning.

Enligt Tullgren (2004) är det ofta så att när pedagogerna är med och leker så blir det inte så mycket kaos och vilda leker som det blir när barnen själva får leka. Vissa lekar ses som mindre positiva av pedagogerna och ska helst inte förekomma på skolan t.ex. våldslekar. Man ser hellre att lekarna är av sådan art som är nyttiga för barn som familjelekar där det ofta handlar om att leka att man lagar mat eller går och handlar. Pedagogerna ser till att leken hamnar i den form som gör att barnen lär sig av den och att den inte går överstyr på något sätt, och att den sker på ett aktivt sätt som kan bidra till barns utveckling. När de vuxna styr leken så är det de som bestämmer vad som skall göras och vem som ska göra vad. När sedan barnen själva ska leka är det helt upp till dem hur leken skall utformas. Detta kan leda till problem i vissa fall. När barnen inte kan komma överens kan den vuxne ingripa men bör inte göra detta på ett sådant sätt att leken helt styrs av den vuxne.

I teoridelen om lekens betydelse har främst fokuserats på texter om hur leken påverkar barn på olika sätt. Historiskt sett var leken förr främst något som inte betraktades som nyttig och inte som en nödvändighet för barns lärande och utveckling, Under åren har synen på leken förändrats och den får mer utrymme i dagens samhälle. Alla människor föds med ett lekbeteende och barnen får utlopp för sin överskottsenergi i leken. Det finns olika slags lekar, bl.a. rollekar och regellekar. I rollekar kan barnen ta på sig en roll som är långt ifrån dem själva och de får då använda sin fantasi. När barnen leker regellekar måste de lära sig ta hänsyn till andra och lära sig att komma överens med de övriga barn som ingår i leken, så det inte blir missförstånd. När flickor leker tillsammans vill de oftast leka två och två. Pojkar väljer oftast att leka fler och deras lekar består oftast av

höga rop och ”bråklekar”. När barn leker tränar de både sin grov- och finmotorik och det är bra om barnen får möjlighet att träna dessa under skoldagen. Leken är också en förberedelse för vuxenlivet och genom leken kan barn bearbeta vardagliga händelser.

2.2 Rörelse som fysisk aktivitet

Begreppen lek och rörelse har visat sig vara svåra att definiera. Betydelsen av leken finns uttalad i styrdokumentet (Lpo 94) men rörelse finns inte som ett entydigt begrepp. Fysisk aktivitet poängteras däremot och kopplas därför till begreppet ”rörelse” i samband med lek. I följande avsnitt poängteras betydelsen av fysisk aktivitet kopplad till begreppet rörelse. Som bakgrund beskrivs kortfattat den fysiska aktivitetens historia och hur den har förändrats genom tiderna. I *Utveckling genom lek och idrott* (Åhs, 1986) står att människan alltid sysselsatt sig med kroppsövningar, syftet med dessa har dock skiftat. I det gamla bondesamhället var rörelse mestadels kopplad till dans, man dansade för att hedra gudarna för att få god jaktlycka eller god skörd. Åhs skriver vidare att människans möjlighet att känna glädje och nyfikenhet leder till att hon utforskar sin rörelseförmåga och skapar lust till att utveckla olika färdigheter inom lek och spel. Johan Christoph GutsMuths¹ anses vara gymnastikens fader. Hans idé var att sätta upp ett system med olika kroppsövningar som bl.a. bestod av grekernas idrottsformer dans och fäktning. Dessa kroppsövningar gjordes för att harmoni mellan kropp och själ skulle skapas.

Åhs skriver även att Rousseau² hade en teori om rörelse. Den innebar att man måste ta hänsyn till barnens mognadsnivå, och att kroppsövningar är särskilt viktiga för barn upp till 12 år. Detta därför att genom rörelse lär barnen sig bl.a. känna sin kropp och tillfredsställa sina rörelsebehov. Nordlund (1987) beskriver hur lekarna ska väljas efter barnens mognadsnivå så att deras motivation ska bli så bra som möjligt och att alla barn ska lockas med i rörelseleken. ”Om barnet saknar rörelsestimulering kan den motoriska utvecklingen försenas eller störas. Inget stadium får överhoppas” (a.a.:19).

¹ GutsMuths levde 1759-1839. Han var en av filantroperna under 17-1800-talen.

Han betraktas som den moderna idrottens fader.

² Rousseau levde 1712-1778. Han var en schweizisk-fransk filosof och skönlitterär författare.

2.2.1 Den Fysiska aktivitetens betydelse för barn

Barn som börjar skolan är vana från förskolan att få röra mycket på sig, därför kan de ha svårt att sitta stilla längre stunder när de börjar skolan. Rörelse är ett av människans grundläggande behov, om barn rör sig mycket gagnar detta deras utveckling. Detta måste särskilt beaktas av de pedagoger som ansvarar för barnets utveckling (Fahrman,1993). Om det finns några barn som inte klarar av att sitta stilla bör pedagogen finna andra lösningar som gör att dessa barn får röra på sig. Pedagogerna måste samtidigt tänka på att detta inte får störa de barn som kan och vill sitta still och arbeta. Barn behöver både rörelse och lugn och ro (a.a.).

Rörelse är en av de viktigaste delarna i barns motoriska utveckling. Med hjälp av rörelse utvecklas barnen fysiskt och psykiskt, men även den sociala utvecklingen gynnas av rörelse. Om det är många elever i klassen som börjar bli oroliga och inte kan sitta still kan pedagogerna bryta arbetspasset en stund för att göra en rörelselek (Ellneby, 2000). Övningen kan vara enkel utan att kräva specialmaterial eller särskild lokal, utan eleverna kan stå kvar vid sina platser medan rörelseleken görs. I den yngre skolåldern blir barn lätt okoncentrerade om de sitter still för länge. Som pedagog kan man därför lägga in rörelse i lektionerna som ”studsa som bollar”, sånglekar mm, ”Ett barn som inte får röra sig klarar inte heller av att sitta still” (a.a.:48). Auoja skriver i *Rörelseglada barn* (2001) att rörelse också är mycket viktigt för att barnen ska kunna träna upp sina muskler och bli smidigare i sin rörelsemotorik. De tränar även upp sin jagkänsla genom att få uppleva att de lyckas med rörelseövningarna. I *Rörelse & idrott* skriver Bergström (1998) bl.a. om frivilliga och obligatoriska rörelser. Med frivilliga rörelser menas att barnet själv får bestämma vad man vill göra. De obligatoriska rörelserna betyder att pedagogerna bestämmer vad barnen ska göra för fysisk aktivitet och dessa övningar sker oftast under idrotts-lektionerna.

2.2.2 Vad säger styrdokumentet om lek och fysisk aktivitet

För att tydliggöra betydelsen av lek och rörelse i skola och förskola har vi utgått från styrdokumentet. Rörelse finns inte med som en specifik del i styrdokumentet men vi har valt att tolka rörelse, i samband med lek, som fysisk aktivitet som ett vitt begrepp.

Leken har stor betydelse under de tidiga skolåren för att eleverna ska kunna tillägna sig kunskaper (Läraryrket, 2001:11). Leken ska präglade verksamheten i förskolan, leken används för att främja barnens utveckling och lärande. I den skapande leken får barnen möjlighet att bearbeta känslor och erfarenheter. Verksamheten ska ge barnen möjlighet att leka så mycket som möjligt under dagen och ha möjligheten att välja vad de vill leka. Drama, dans och musik ska finnas med i skolans verksamhet. Eleverna ska i olika uttrycksformer kunna utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i drama, dans och musik (a.a). I kursplanen för ämnet idrott står bl.a. att rörelseaktiviteter har utvecklats under många generationer och att ämnet idrott är till för att väcka elevernas nyfikenhet och intresse för nya aktiviteter. Syftet med idrott är att skapa förutsättningar för alla elever, så att alla kan delta på sina egna villkor, men också för att utveckla elevernas samarbetsförmåga, förståelse och respekt för andra. Målen med idrott är bl.a. att eleverna ska utveckla sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt utveckla en bra självbild. Eleverna ska utveckla en god kroppsuppfattning, fördjupa sin rörelseförmåga, utveckla sin förmåga att leka, motionera och idrotta både själv och tillsammans med andra. Kärnan i ämnet idrott är lek, idrott och allsidiga rörelser som är formade så att alla ska kunna delta. Idrott ska kunna ge en helhetssyn på människan, med detta menas att kropp, känslor, intellekt och tankar är beroende av varandra för att elevens kroppsuppfattning ska utvecklas.

2.2.3 Den organiserade fysiska aktiviteten i skolan

Mindre barn har en naturlig rörelseglädje, de har ett behov av att hela tiden röra på sig (Hangaard Rasmussen, 1993). Rörelse är en viktig del av skoldagen och det är bra om det går att få in rörelse i skolan även om det inte står idrott på schemat. Det finns barn som av någon anledning inte kan vara med på idrottslektionerna och därför behöver de en annan form av rörelse i skolan (www.skolverket.se). Här har skolan en viktig roll att fylla, alla barn bör få möjlighet att röra på sig under skoldagen En rörelsestund kan innehålla många olika former av rörelse som sånglekar, danslekar och traditionella regellekar. Det är också viktigt att rörelsestunden planeras utifrån barnens olika behov. Rörelsestunden kan man ha

både ute och inne. Ute kan man ha lekarna som kräver grövre material som pinnar, stenar eller olika sorters bollar.

Genom spontan rörelselek stimuleras barns utveckling, därför är det viktigt att man i skolan lägger in rörelse i lektionerna. Genom att ha rörelselekar i skolan kan pedagoger motivera barnen att prova på nya saker som de i sin vanliga lek utesluter p.g.a. rädsla och brist på material. Det är bra om barnen får uppgifter under rörelsestunden, sådana uppgifter kan vara att ta fram redskap på idrottslektionerna, experimentera med olika material för att utveckla sin motorik och nyfikenhet (Mellberg, 1993).

Den obligatoriska rörelsen (idrott) är viktig för alla barn. Här engageras alla, även de som inte rör sig så mycket under den fria tiden t.ex. på rasterna eller på fritiden. De barn som inte rör sig så mycket kan ibland vara svåra att aktivera under idrottslektionerna, pedagogerna måste finna alternativ så att alla kan delta och kanske inte ha så många regellekar som fotboll och bandy. Om man har många regellekar på idrotten blir det lätt så att de som spelar bollspel på sin fritid dominerar spelet och de som inte kan bollspel står vid sidan och ser på. Pedagogerna kan istället göra motorikbanor eller samarbetsövningar. Detta kan bidra till att alla barn får vara fysiskt aktiva.

3. Empiridel

3.1 Inledning

För att undersöka attityder hos barn och pedagoger ang lek och rörelse valde vi att använda oss av tre olika metoder. Metoderna var enkäter, intervjuer och observationer. Vi valde att göra det på olika sätt för att få fakta från olika sorters källor. I vår empiridel kan man läsa om resultaten av våra olika undersökningar men även se hur vi gick till väga för att samla in all material. Syftet med undersökningarna är att se vilka attityder barn och pedagoger har till lek och rörelse. Undersökningarna gjordes på ett sådant sätt att vi kunde skilja på svar från pojkar och flickor.

När enkäterna gjordes togs eleverna in en och en i ett ostört rum där vi hjälpte dem med att läsa frågorna samt ge respons till elevernas svar. Eleverna fick svara genom att rita munnar antingen en glad, neutral eller ledsen. Den första enkäten som vi gjorde om leken tog ca tio minuter per elev, vi diskuterade svaren med eleverna och de hade tid att tänka på varje fråga och att de kunde fråga oss om det var något som de inte förstod. Den andra enkäten som vi gjorde om rörelse tog inte så lång tid för den innehöll färre frågor och eleverna togs in två och två. Intervjuerna gjordes med sju olika pedagoger. De gjordes i ett ostört rum med hjälp av bandspelare, och de bandade intervjuerna sammanställdes sedan. Intervjuerna tog olika lång tid p.g.a. att vissa pedagoger hade mycket att säga om varje fråga medan andra gav korta och enkla svar. Under vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) har vi också gjort två observationer för att se om och hur lek och rörelse har betydelse för barns sociala och motoriska utveckling (May, 2001).

Under arbetets gång har vi lärt oss att man måste ha mer än intervjuer för att kunna få en bra sammanställning och olika infallsvinklar på de olika begreppen. När man ska göra intervjuer är det viktigt att man tänker på att inte avbryta den man intervjuar utan låter personen tala till punkt så intervjupersonen får berätta alla sina tankar om ämnet. Att man har gott om tid är också viktigt så man slipper stressa fram svaren (May, 2001).

3.2 Resultat av undersökningarna

3.2.1 Observationer

Våra observationer gick till på följande sätt. Vi satt med i rummet där barnen var och vi hade ett block där vi skrev ner de olika händelserna sen sammanställde vi vad vi hade observerat. Allt som allt så satt vi två olika dagar för att få så mycket information som möjligt. Vi valde att observera både den fria leken och styrda leken.

Under våra observationer av sexåringarna om lek och rörelse kunde vi notera att de flesta av eleverna var aktiva och rörde sig mycket under den fria leken. De elever som inte rörde så mycket på sig satt vid bordet och spelade spel. Det fanns många leksaker att tillgå inomhus och ingen av eleverna saknade leksaker under den fria leken. Sexåringarna använde klossar, i form av tegelstenar, som de byggde med och gjorde olika formationer. Eleverna lekte även med utklädningskläder och gick in i olika roller. Andra leksaker som fanns var bl.a. bilar, traktorer, leksaksdjur och dockor. När det gällde rörelsen så var alla sexåringarna mycket aktiva och de rörde sig så mycket som det var möjligt. På den fria leken sprang de gärna runt, eller lekte att de var studsballar som skulle studsas högt. Om eleverna blev för rastlösa på de stillasittande lektionerna matematik och svenska fick de gå ut och springa några varv runt skolan för att sedan orka fortsätta arbeta. På rasterna valde många barn att hoppa rep eller att leka "tafatt", några av pojkarna spelade bandy nästan varje rast. Även på fritids fick de prova på olika bollsporter som fotboll och brännboll. Vi observerade även att eleverna uppskattade när pedagogen avbröt lektionen och gjorde en rörelselek. En rörelselek som gjordes var bl.a. "honky tonk" (se bilaga 3), där fick eleverna lära sig höger och vänster. Under ett lektionspass gjordes "A-B-C fruktsallad", som är en variant av fruktsallad (se bilaga 3). Eleverna blev indelade i A-B-C, sen fick de sätta sig på stolar, en mindre än antalet barn, den som inte fick en stol fick stå i mitten och säga t.ex. – alla A byter plats, alla som då är A ska snabbt byta stol med de andra som var A, den som inte fick någon stol denna gång fick då bestämma vilka som skulle byta plats. De kunde även säga "alfabet" då skulle alla byta plats. Anledningen till att eleverna var bokstäver istället för frukter var att de skulle få träna på de bokstäver de lärt sig innan vi kom dit på vår VFU.

3.2.2 Enkätundersökningarna

Enkätundersökningen för lek gjordes på vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Det var 26 elever som svarade varav 10 pojkar och 16 flickor i åldrarna sex-åtta år. Eleverna fick besvara enkäten en och en genom att rita munnar. Den andra enkäten gällde rörelse och det var 25 elever som svarade varav 9 pojkar och 16 flickor i åldrarna sex-åtta år, men denna gång kom eleverna in två och två. Eleverna svarade även här med att rita munnar som beskrev hur de kände sig glada, ledsna eller neutrala. Anledningen till att det bara är 25 elever på den andra enkäten var att en av eleverna var på semester och kunde inte svara på enkäten.

Enkätundersökningarna för lek och rörelse visar att de flesta av eleverna tycker att det är roligt att både leka och röra på sig. De ville dock själva få bestämma vad de skulle leka och menade att det var roligare att leka fler tillsammans än att leka med bara en kamrat. Många tyckte att det inte spelade någon roll om man lekte med flickor eller pojkar. Alla elever utom en tyckte att det var roligt att ha idrott i idrottshallen däremot var det färre elever som tyckte om när pedagogerna avbröt lektionerna för att ha rörelselekar. Frågan om rastaktiviteterna visade att samtliga elever uppskattar att få röra sig fritt utan att någon i förväg har bestämt vad de skall göra.

3.2.3 Intervjuer

Enligt pedagogerna vi intervjuade har leken väldigt stor betydelse, den gör att barn lär sig något. Leken är viktig genom hela livet. Barnen lär sig vilken lek de än leker, både socialt och emotionellt. Genom leken bearbetar barnen sina upplevelser, intryck och saker som de har lärt sig. Leken är viktig för barns inläring, genom leken lär de sig på ett roligt sätt.

Den fria leken är också viktig. Den fria leken är kort under skoltiden, även om man försöker lägga in den avbryts den av fasta rutiner som fruktstund, raster och lunch. På fritids är det viktigt med fri lek men även här bör man ha olika aktiviteter att erbjuda eleverna. Vuxna kan vara aktiva i den fria leken men det är barnen som ska bestämma hur leken skall vara. Man måste ge barnen utrymme för

den fria leken, som pedagog bör man inte avbryta barnens lek för mycket. I den fria leken kan barnen leka och utforma leken som de själva vill.

Motoriken tränas bl.a. vid påklädning, matsituationer och vid skapande. När barnen ska träna sin motorik är det viktigt att vi som pedagoger tänker när vi har planering. Man måste tänka på att både grov och fin motorik skall tränas. Övningar som gör att eleverna tränar sin grovmotorik är mycket rörelse som klättra i träd, hoppa, studsa och springa. Det är viktigt att ta vara på utetiden som man får schemalagd, och att barnen har en inspirerad utemiljö. Finmotoriken kan tränas genom att trä pärlor, pärlplattor och klippövningar. Man kan också ge eleverna ett snöre där de skall trä pärlor som ett mönster. Att måla och rita är ett bra sätt till att träna finmotoriken (intervju- frågorna finns att läsa i bilaga 9).

3.3 Enkätssammanställning

Enkätundersökning gjordes i en medelstor skola i en F-2 med 26 elever, varav tio pojkar och 16 flickor. Svaren är anonyma men vi har markerat svar från flickor med F, och svar från pojkar med P. Enkätens utformning finns redovisad som bilaga. I bilaga ett kan man läsa enkäten utan svar. Enkäterna redovisas på två olika sätt stapeldiagram, sammanställningen för både flickor och pojkar finns i arbetet detta för att man ska kunna få en överblick hur eleverna svarade. Sammanställningen för pojkar och flickor separat finns som bilaga 5 och 6. Övriga enkätundersökningar redovisas i diagramform som bilagor. I bilaga tio och elva kan man se hur enkäterna ser ut ifyllda.

I sammanställningen av enkätsvaren framkommer det att när barnen får leka fritt och röra på sig utan någon bestämd aktivitet känner sig de flesta glada och att det är skönt att få röra på sig. Eleverna tycker mycket om när de får vara i idrottshallen och röra på sig och få möjlighet att använda sig av olika redskap. När det är rast så känner sig eleverna glada för då får de tillgång till att leka och röra på sig fritt utan att en vuxen stämmer vad de skall göra. Många av eleverna tycker även att det är roligare att leka om de själv får bestämma vad de ska göra. De pedagoger som vi har intervjuat anser också att det är viktigt att barnen får ha fri lek. Men de anser att man ska kunna erbjuda eleverna olika aktiviteter för den fria leken samt att man inte avbryter den fria leken i onödan.

Om pedagogerna bestämmer vilken lek som skall göras känner några av eleverna sig undanträngda och att det inte är lika roligt som den fria leken. Men några av eleverna känner sig lättade när pedagogerna bestämmer vad de ska leka eftersom de då själva inte behöver komma på vad de ska leka. Där emot tycker eleverna om när pedagogerna använder sig av rörelselekar på lektionerna, då får de möjlighet att få ett litet avbrott i arbetet.

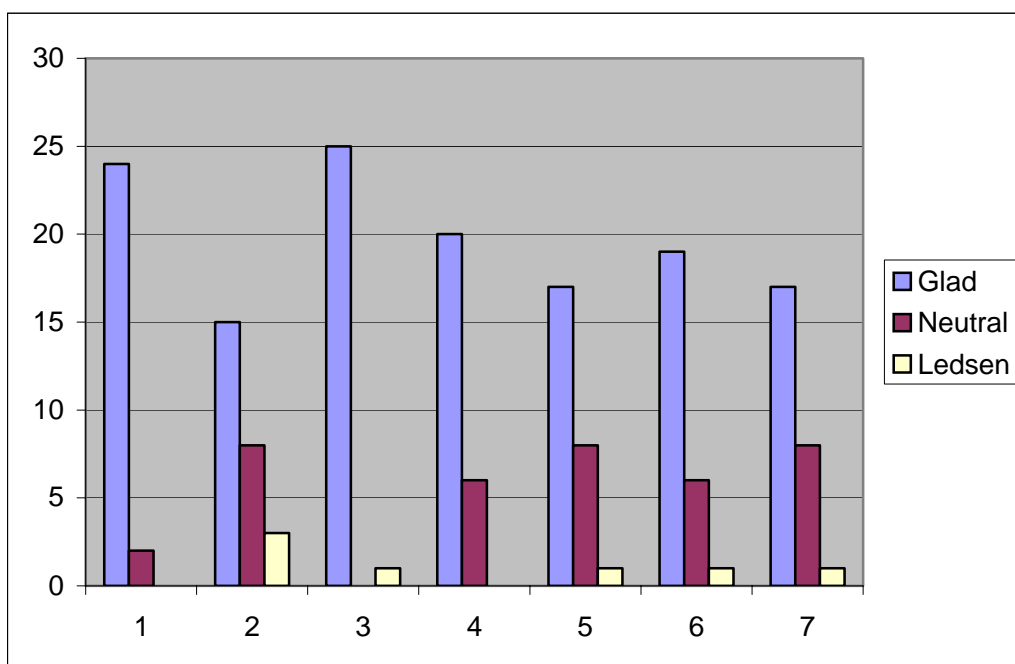
När det gäller frågorna om att leka tillsammans med andra fick vi olika svar beroende om det var en pojke eller flicka som hade svarat. Flickorna vill helst leka två och två. Detta därför att de känner att det är svårt att leka flera eftersom det då är risk för att någon blir utanför eller att det blir bråk. Många av flickorna

kunde även tänka sig att leka med pojkarna, men vissa ville absolut inte leka med pojkar. Pojkarna däremot tycker att det är roligare att leka flera tillsammans eftersom de då kan hitta på lekar där man måste vara flera.

Sammanfattningsvis kan vi se att både pojkar och flickor tycker om att få leka och röra på sig. Många av eleverna tycker bäst om att ha fri lek eftersom de då själva får bestämma avd de ska leka. Men några av eleverna tycker att det är bättre när pedagogerna bestämmer, då behöver de inte själva tänka ut vad de skall leka. Rörelselekar under lektionen är däremot ett populärt inslag, då får eleverna möjlighet att få röra på sig och samla ny energi. De tycker om att få använda de redskap som finns i idrottshallen. Det som skiljer pojkarna och flickorna åt är deras sätt att leka med andra. Flickor leker helst två och två medan pojkar leker flera tillsammans.

3.3.1 Diagram 1 Enkät svar lek, sammanlagt pojkar och flickor

Fråga	Glad	Neutral	Ledsen
1 Hur känner du dig när du leker?	24	2	0
2 Hur känner du dig när "fröknarna" bestämmer vad du ska leka?	15	8	3
3 Hur känner du dig när du själv får bestämma vad du ska leka?	25	0	1
4 Hur känner du dig när ni är många som leker tillsammans?	20	6	0
5 Hur känner du dig när du bara leker med en kompis?	17	8	1
6 Hur känner du dig om du leker med pojkar?	19	6	1
7 Hur känner du dig när du leker med flickor?	17	8	1

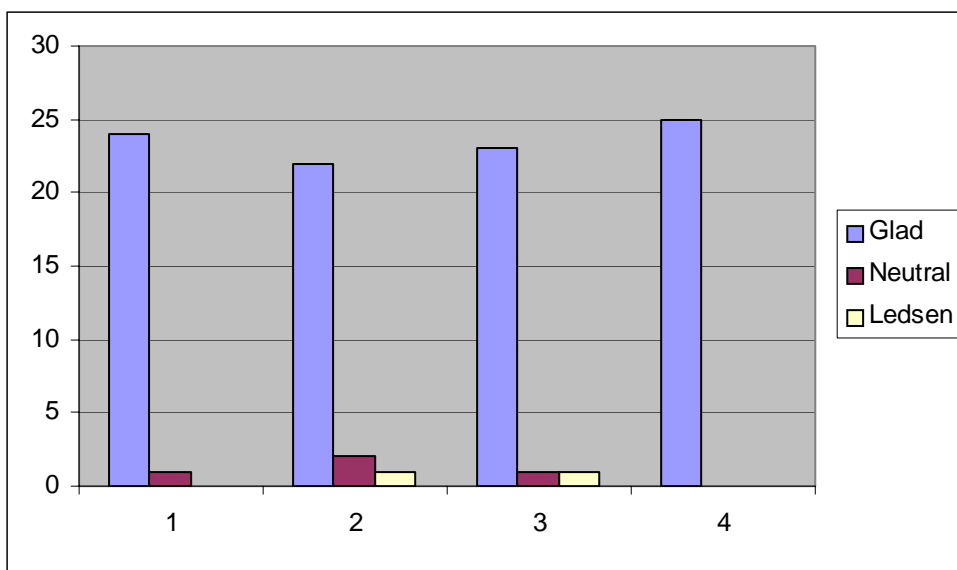

X-axeln = antal elever som besvarade frågorna

Y-axeln = antal frågor som enkäten innehöll.

3.3.2 Diagram 2 Enkät svar rörelse, sammanlagt flickor och pojkar

Fråga	Glad	Neutral	Ledsen
1 Hur känner du dig när du rör på dig?	24	1	0
2 Hur känner du dig när du är i gymnastiksalen och har gymnastik?	22	2	1
3 Hur känner du dig när "fröknarna" gör rörelselekar under lektionerna?	23	1	1
4 Hur känner du dig när du rör på dig ute på rasten?	25	0	0

X-axeln = antal elever som besvarade frågorna

Y-axeln = antal frågor som enkäten innehöll.

3.4 Analys

Men hjälp av enkätundersökningar, observationer och intervjuer har vi fått reda på vilka attityder barn, i en klass, och sju olika pedagoger har om lek och rörelse samt genusperspektivet i leken. I litteraturdelen redovisas betydelsen av lek och rörelse för barn. Det är tydligt att barn tycker om att få röra på sig och att få leka fritt. Barnen vill helst leka flera tillsammans och själva få bestämma vad de ska leka. Enligt barnen skall aktiviteterna helst vara lite blandade, både lugna och lite fartfyllda. Enligt pedagoger är det viktigt att eleverna får träna sin grov- och finmotorik på de sätt som redovisats i empiridelen. Enligt våra intervjupersoner är rörelsen och leken mycket viktiga för att barnen skall kunna utvecklas motoriskt och socialt. De tycker om när pedagogerna använder sig av rörelselekar i samband med lektionerna, eftersom de då får möjlighet att få utlopp för sin överskottsenergi och få nya krafter till att fortsätta arbeta mer stillasittande.

Barnen leker ofta rollekar, som är relaterade till vuxenlivet och till skolan. De lekte ofta att ett barn var lärare och de andra var elever. I rollekarna skapar de sina egna roller och går in helhjärtat i rollerna. I lekarna lär sig barnen att ta hänsyn, att respektera de andra barnens viljor och behov och att samarbeta. Barnen bör få möjlighet att leka det som de själva vill men det är viktigt att pedagogerna har uppsikt över leken så att den inte går över till våldslekar.

4. Diskussion

Genom leken lär sig barn ta hänsyn till varandra och att samarbeta, och med hjälp av rörelse lär de sig att hantera sin fin- och grovmotorik. I leken utvecklas barnen inom det sociala området, de utvecklar också sin fantasi och kreativitet. Formerna av enkäterna valdes utifrån elevernas ålder då vi anser att man inte kan göra för svåra enkäter för elever mellan sex och åtta år. Med hjälp av enkätundersökningarna fick vi veta vad elevernas attityder var till lek och rörelse. Eleverna tycker att lek och rörelse, som fysisk aktivitet, är något som är roligt att göra. De vill gärna ha en variation på både lekarna och den fysiska aktiviteten. I intervjuerna med pedagogerna framkom det att de anser att både leken och rörelsen är viktig för barn och att de behöver en variation av både fri och organiserad lek och rörelse för att den sociala kompetensen och motoriken ska utvecklas på ett önskvärt sätt. Denna uppfattning delades av samtliga pedagoger som intervjuades. Enligt Hangaard & Rasmussen (1993) kan barns lek bero på att de har ett starkt rörelsebehov och det är tack vare denna överskottsenergi som barnen utvecklar olika lekar. Enligt *Pedagogiska programmet för förskolan* (1987) uppstår barns lekar genom att de håller på att lära sig saker. De elever som vi hade under vår VFU är mycket duktiga på att själva hitta på lekar och fantisera ihop olika händelser. Både leken och rörelsen är viktig för barns inläring.

Under observationen av den fria leken noterade vi att den uppfattning om skillnader mellan pojkars och flickors lek som Knutsdotter Olofsson beskrivit i *Lek för livet* (2001) inte stämde med det vi kunde iaktta. Knutsdotter Olofsson beskriver hur pojkar leker vilda lekar som tjuv och polis medan flickorna leker stillsamma familjelekar eller spelar spel. Under den fria leken såg vi flickor som sprang runt och jagade varandra och var mycket högljudda medan pojkarna ibland satt i dockvrån och lekte familj och var mycket lugna. När flickorna leker går de ofta in i en vårdande roll som t.ex. sjuksköterska. Under vår VFU såg vi att flickorna ofta lekte familj och den som var mamma var väldigt mjuk och beskyddande mot den som agerade barn. Barnen kunde också leka att någon var hund eller katt och hade en matte som tog hand om dem. Istället för att leka vilda lekar valde pojkarna ibland att istället spela spel. Om eleverna blev högljudda observerade vi att de som skrek högst var flickorna. När flickor leker leker de

oftast bara två tillsammans, om de leker fler finns risken att de blir ovänner och om de är ojämnt antal riskerar någon att bli utanför. Under vfu-observationerna noterade vi att det fanns tre flickor i klassen som inte kunde leka tillsammans för att en av flickorna dominerade de andra. Pojkar är däremot bättre på att leka flera tillsammans och tycker det är roligt att leka flera eftersom det då finns fler möjligheter att välja vad man ska leka. Vid vår enkätundersökning sade några av pojkarna att det är roligare att leka fler tillsammans. Pojkars lekar är mer tävlingsinriktade än vad flickornas är eftersom pojkar i större utsträckning spelar olika slags bollspel. Det verkar som barn oavsett kön varierar lek och rörelse för att få en balans mellan fin och grovmotorik.

Under vår VFU observerade vi att eleverna uppskattade när pedagogen avbröt lektionen för en rörelselek, eller när de fick ha fri lek en stund. För vissa av sexåringarna räcker det inte med att de får röra sig på rasterna utan de behöver mer tid för rörelse. Fri lek är enklare att ha med sexåringarna än med skolbarnen, eftersom tiden är mer schemastyrd för de äldre eleverna och disponeras annorlunda när man går i första och andra klass, men även här kan pedagogen bryta lektionen någon minut för att eleverna ska få möjlighet till fysisk aktivitet. Enligt vår enkätundersökning tycker eleverna att det är bra när pedagogerna avbryter lektionen för en rörelselek.

För att eleverna skall kunna träna sin grovmotorik är det bra om de får träna på att klättra, hoppa, springa mm. Vi såg att eleverna bäst fick utlopp för detta under idrottslektionerna. Med hjälp av vår enkätundersökning såg vi att de flesta av eleverna uppskattar att ha idrott. När eleverna skulle träna sin finmotorik så la de pussel, klippte ut olika figurer och ritade teckningar där de skulle försöka hålla sig innanför linjerna. Både leken och rörelsen är viktig för att barn skall kunna utveckla sin grov- och finmotorik.

Eleverna var duktiga på att leka rollekar och lekarna var oftast mamma-pappa-barn och skola. Rollerna de hade ändrades inte under lekens gång utan barnen höll sig till rollerna de hade från början. Lindqvist skriver i *Lekens möjligheter* (1996) att barn ofta ändrar sina roller efter hand som leken pågår men detta stämmer inte med de observationer vi gjorde. Regellekar, lekte mest på fritids och på rasterna.

En av de vanligaste regellekarna som spelades av pojkarna på rasterna var bandy, här kunde alla reglerna och de spelade bra och respekterade varandra. På fritids fick eleverna en eftermiddag prova på att spela brännboll. Det var många som inte kunde reglerna så pedagogerna fick förklara noga och för några fick pedagogerna även förklara under spelets gång. Hangaard & Rasmussen (*Den vilda leken*, 1993) skriver att det är viktigt att pedagogerna ser till att eleverna får prova på nya saker och förklara att alla inte kan reglerna från början och att man måste ha tålamod.

Den definition vi gjort med hjälp av litteratur och Internet av lek och rörelse stämmer överens med vår definition av lek och rörelse. Leken är något som ska vara utvecklande men framförallt rolig för barnen. Även definitionen av rörelse stämmer med de undersökningar vi gjort. Rörelse sker hela tiden men det finns både fria och organiserade rörelseaktiviteter. Rörelsen skall användas på ett sådant sätt att den utvecklar barns kreativitet och leklust.

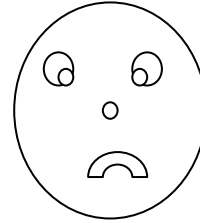
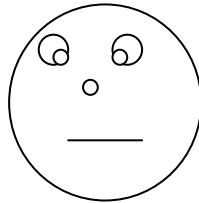
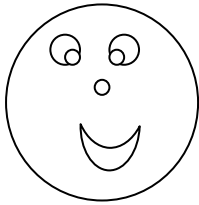
Avslutningsvis vill vi poängtera att leken och rörelsen är två av de viktigaste delarna i barns sociala och motoriska utveckling. Genom våra undersökningar har vi sett att de flesta barn tycker om, och har ett behov av, att leka och att röra på sig. Även de pedagoger som vi har intervjuat anser att leken och rörelsen är viktig och att det skulle finnas mer tid för dem. Betydelsen av lek och rörelse för barns utveckling är ett stort område där det finns utrymme för vidare forskning. I vårt arbete har vi kunnat konstatera en stor samstämmighet mellan teori och praktik med undantag för skillnaden mellan pojkar och flickors lek, här hade det varit intressant att göra en större undersökning eftersom vårt empiriska material inte kan anses vara tillräckligt stort för några långtgående slutsatser. Tendensen är ändå att skillnaderna mellan pojkar och flickors lek inte är så stora som tidigare forskning betonat.

Källförteckning

- Auoja K, (2001) *Rörelseglada barn*, Förlagshuset Gothia, Stockholm
- Bergström M, m.fl. (1998) *Rörelse & idrott*, Liber AB, Stockholm
- Davidsson B, Patel R, (2003) *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur Lund
- Ellneby Y, (2000) *Barns rätt att utvecklas*, Tuna Tryck AB, Eskilstuna
- Fahrman M, (1993) *Barn i kris*, Studentlitteratur Lund
- Hangaard Rasmussen, T (1993) *Den vilda leken* Studentlitteratur Lund
- Kadesjö B, (2002) *Barn med koncentrationssvårigheter* Liber AB Stockholm
- Knutsdotter Olofsson, B (2001) *Lek för livet* HLS förlag Stockholm
- Lindqvist G, (1996) *Lekens möjligheter Om skapande lekpedagogik i förskola och skola* Studentlitteratur Lund
- Läraryrket (2002) *Lärarens handbok*, Tryckindustri information, Solna
- May T, (2001) *Forskning i skolans vardag*, Studentlitteratur Lund
- Mellberg B-M, (1993) *Rörelselek*, Gummessons tryckeri AB, Falköping
- Nordlund A, (1987) *Lek idrott hälsa*, Bohusläningens boktryckeri AB, Uddevalla
www.bo.se
www.skolidrott.se hämtat den 10/2-2005
- Skolverket (2000) kursplan för idrott <http://www3.skolverket.se> hämtat 22/10-2004
- Svenska Skrivregler*, (2003) Elanders Gummessons tryckeri AB, Falköping
- Tallberg Broman Ingegerd, (2002) *Pedagogiskt arbete och kön*, Studentlitteratur Lund
- Tullgren C, (2004) *Den vägrelaterade friheten, Att konstruera det lekande barnet* Lärarutbildningen Malmö Högskola
- Åhs O, (1986) *Utveckling genom lek och idrott*, Natur kultur, Stockholm
- Öhman M, (2000) *Empati genom lek och språk*, Liber AB Stockholm

Enkätfrågor lek

Svarsalternativ

1. Hur känner du dig när du leker?
2. Hur känner du dig när fröknarna bestämmer vad du ska leka?
3. Hur känner du dig när du själv får bestämma vad du ska leka?
4. Hur känner du dig om ni är många som leker tillsammans?

5. Hur känner du dig när du leker med bara en kompis?

6. Hur känner du dig om du leker med pojkar?

7. Hur känner du dig när du leker med flickor?

Enkätfrågor

Svarsalternativ

1. Hur känner du dig när du leker?

2. Hur känner du dig när fröknarna bestämmer vad du ska leka?

3. Hur känner du dig när du själv får bestämma vad du ska leka?

4. Hur känner du dig om ni är många som leker tillsammans?

5. Hur känner du dig när du leker med bara en kompis?

6. Hur känner du dig om du leker med pojkar?

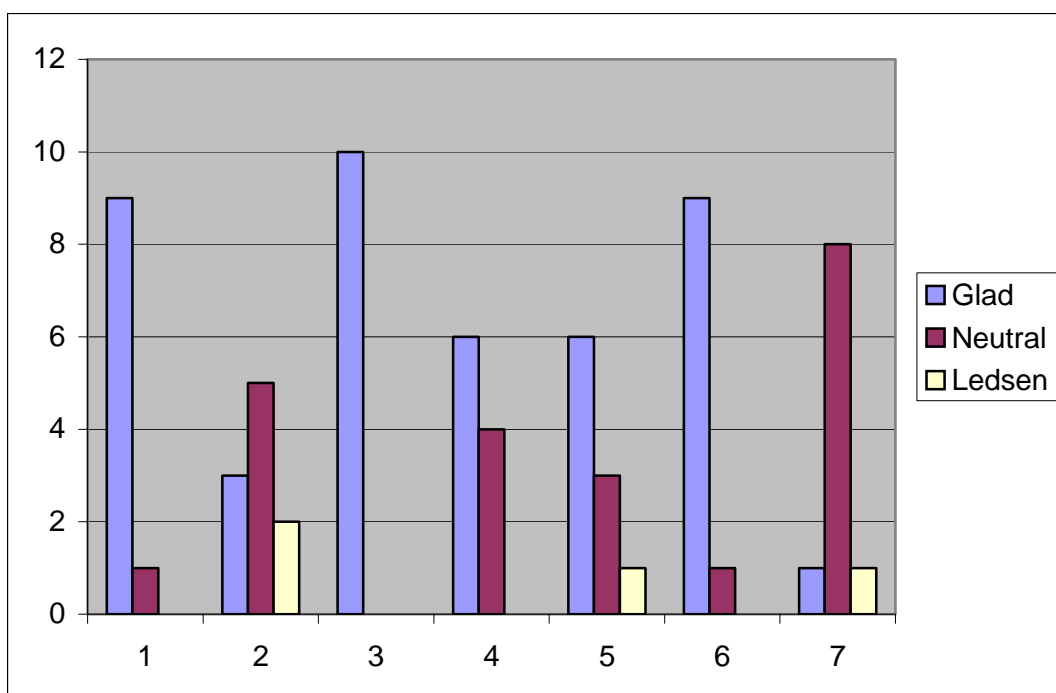

7. Hur känner du dig när du leker med flickor?

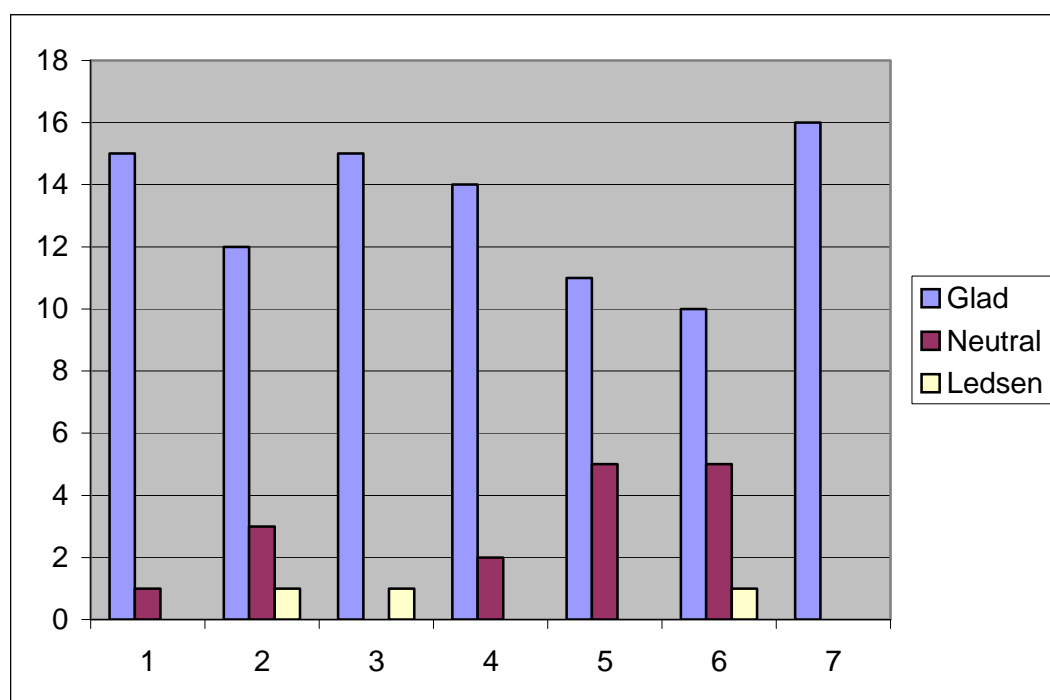
4:4 Enkät svar lek, pojkar

Fråga	Glad	Neutral	Ledsen
1 Hur känner du dig när du leker?	9	1	0
2 Hur känner du dig när "fröknarna" bestämmer vad du ska leka?	3	5	2
3 Hur känner du dig när du själv får bestämma vad du ska leka?	10	0	0
4 Hur känner du dig när ni är många som leker tillsammans?	6	4	0
5 Hur känner du dig när du bara leker med en kompis?	6	3	1
6 Hur känner du dig om du leker med pojkar?	9	1	0
7 Hur känner du dig när du leker med flickor?	1	8	1

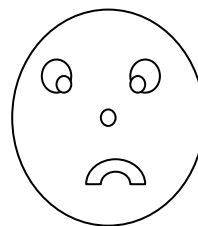
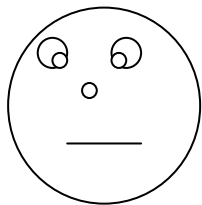
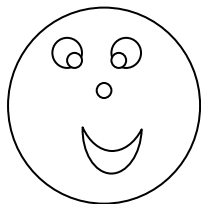
4:5 Enkät svar lek, flickor

Fråga	Glad	Neutral	Ledsen
1 Hur känner du dig när du leker?	15	1	0
2 Hur känner du dig när "fröknarna" bestämmer vad du ska leka?	12	3	1
3 Hur känner du dig när du själv får bestämma vad du ska leka?	15	0	1
4 Hur känner du dig när ni är många som leker tillsammans?	14	2	0
5 Hur känner du dig när du bara leker med en kompis?	11	5	0
6 Hur känner du dig om du leker med pojkar?	10	5	1
7 Hur känner du dig när du leker med flickor?	16	0	0

Enkätfrågor rörelse

Svarsalternativ

1. Hur känner du när du rör på dig?
2. Hur känner du dig när du är i gymnastiksalen och har gymnastik?
3. Hur känner du dig när fröknarna gör rörelselekar under lektionen?
4. Hur känner du dig när du rör på dig ute på rasten?

Enkätfrågor rörelse

Svarsalternativ

1. Hur känner du när du rör på dig?

2. Hur känner du dig när du är i gymnastiksalen och har gymnastik?

3. Hur känner du dig när fröknarna gör rörelselekar under lektionen?

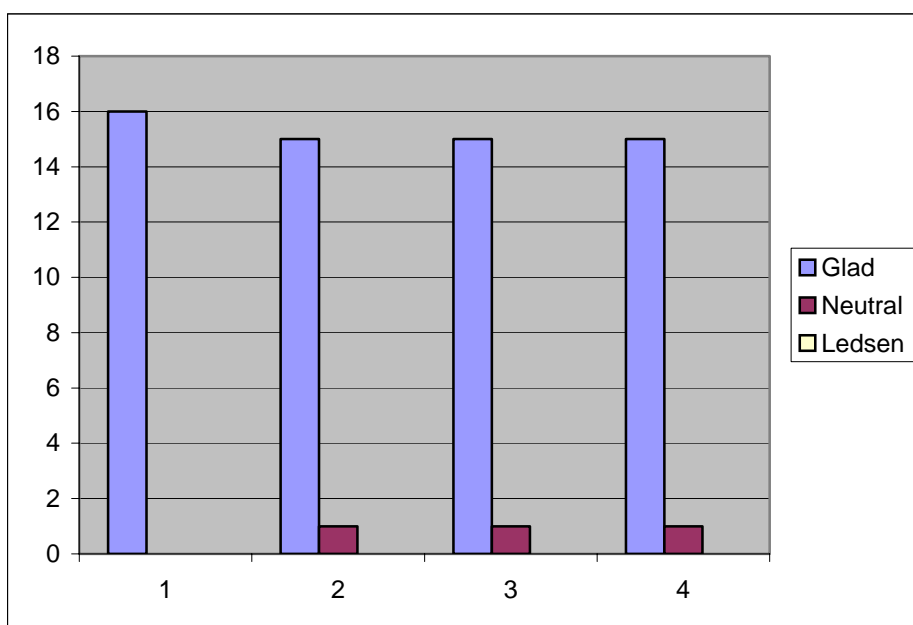

4. Hur känner du dig när du rör på dig ute på rasten?

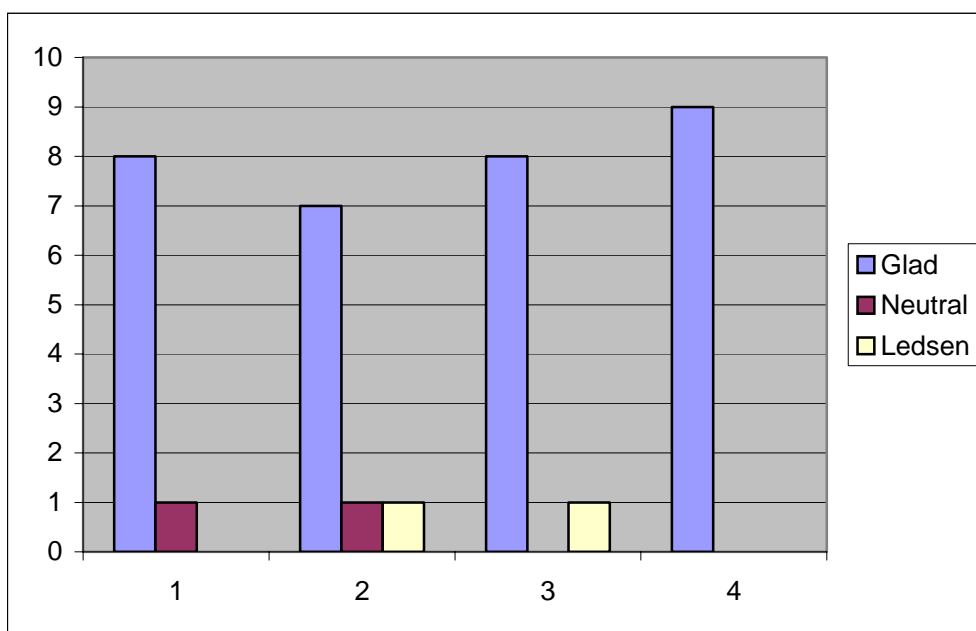
4:9 Enkät svar rörelse, flickor

Fråga	Glad	Neutral	Ledsen
1 Hur känner du dig när du rör på dig?	16	0	0
2 Hur känner du dig när du är i gymnastiksalen och har gymnastik?	15	1	0
3 Hur känner du dig när "fröknarna" gör rörelselekar under lektionerna?	15	1	0
4 Hur känner du dig när du rör på dig ute på rasten?	15	1	0

Enkät svar rörelse, pojkar

Fråga	Glad	Neutral	Ledsen
1 Hur känner du dig när du rör på dig?	8	1	0
2 Hur känner du dig när du är i gymnastiksalen och har gymnastik?	7	1	1
3 Hur känner du dig när "fröknarna" gör rörelselekar under lektionerna?	8	0	1
4 Hur känner du dig när du rör på dig ute på rasten?	9	0	0

Sammanställning av intervjuer

Frågorna som besvarades av sju pedagoger var:

- Fråga 1 Hur stor betydelse tycker du att leken har i barns utveckling?
- Fråga 2 Hur viktig är den fria leken?
- Fråga 3 Hur tränar barnen sin motorik?

Beskrivning av fruktsallad

Fruktsallad är en lek som går till så här.

Barnen delas in i frukter t.ex. äpple, banan och apelsin. Stolar sätts i en ring med en stol mindre än vad antalet barn är. Det barnet som inte får en stol står i mitten och säger t.ex. alla äpple byter plats, då ska alla som är äpple byta plats och den som står i mitten ska fort sätta sig på en ledig stol. Den som då inte får en stol får bestämma vilken frukt som ska byta plats denna gång. Den som står i mitten kan också säga fruktsallad och då ska alla byta plats.

Beskrivning av Honky Tonk

Texten går så här: Vi sträcker höger ben fram vi sträcker höger ben bak vi sträcker höger ben fram och skakar lite grann och vi gör en honky tonk (Sätter händerna på höfterna och skaka på rumpan) och vi svänger runt i ring det var allt för denna gången hej. Sedan gör man likadant med vänster ben och armarna och vilka kroppsdelar man vill.